

TEKST SIGRUNN BERDAL
FOTO: JIRI HAVRAN

Kulturhistoriker som har skrevet flere lokalhistoriske bøker og artikler. Tilknyttet Opplysningsvesenets fond hvor hun arbeider med informasjon, arkiv og historiske kilder.

I 1863 var sveitserboligen ved Hvaler kirke en nyhet. Byggestilen med stort og luftig takskjegg og forseggjorte profiler

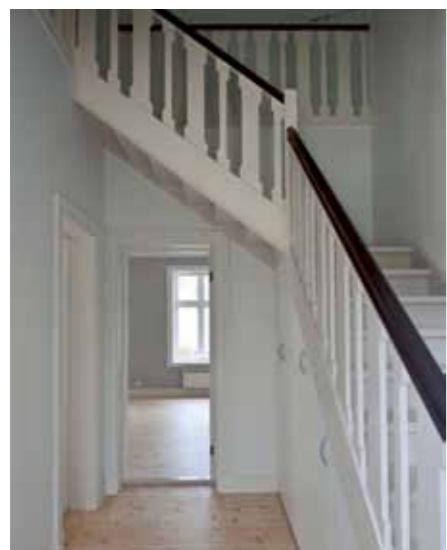
Hvaler prestegård 1900. Foran huset står sogneprest Hans Davidsen med familie og tjenerskap

Guro Rusten fra Ovå overrekker nøklene til Grethe Hummel. FOTO: JUDY VELLE HAFREDAL

Fra andre etasje med opprinnelig gulv og veggpanel

Kopiert trapp fra midtgangen

Presteboligen hadde blitt stående tom i noen år, hagen var overgrodd og malingen flasket av da Opplysningsvesenets fond besluttet å renovere bygningen. Sognepreststillingen for Hvaler var besatt, og presten var i ferd med å gjøre strandhugg med sitt flyttelass da vi anløp Kirkøy.

Sjøveien, slik Tordenskjold og andre brukte den i generasjoner for å komme til denne ytterst liggende Walløen (Hvaler), kunne vi glemme. I en moderne tid gjaldt bilen og veien – som snodde seg åpent og vakkert i skjærgårdslandskapet. Tett på Sverige og havet mot kontinentet. Prestegården lå noen pilskudd innfra land, sa biskop Jens Nilsson da han var på besøk i 1597. Det stemte. Da vi kom opp på Kirkøy, fra den undersjøiske tunnelen, så vi kirkestedet etter en kilometer. Presteboligen lå like ved den gamle kirken fra 1000-tallet, hvor man under gulvet hadde gjort Norges tredje største myntfunn. I og rundt kirken hadde sjøfolk fra fremmede land og lokale strandsittere og fiskere treftes. Vi var i samme ærend, ukjente og nysgjerrige

på møtet med stedet og presteboligen i 2012.

FØRSTE SVEITSERBOLIG I ØSTFOLD

Den nytilsatte sognepresten, Grethe Hummel, møter oss, strålende fornøyd. - Jeg har alltid ønsket å bo på en prestegård, røper hun. Og boligen er blitt fantastisk, med lyse og åpne rom. Kildene sier at prestegården var den første bygning i sveitserstil i den sørlige delen av fylket. E,sklar i 1863. Fire tjenestepiker ble da ansatt i husholdningen. Når vi går inn i huset og ser det gustavianske, blågrå kjøkkenet, er det nesten rart å tenke på hvor godt fortidas tjenestepiker hadde sklidd inn – i sine hvite forklær. Bygningen har vært gjennom mange interiørskiftninger, derfor er det ekstra morsomt å se det gode resultat, sier folk som kjenner presteboligen historie. Midtgangen har fått nysnekret trapp i gammel stil, og badet er blitt stort, kledd med grønne fliser. Gulvene er godt isolert, noe som ofte er en mangel i slike hus. Soverom og gjesterom i andre etasje har det panelte interiøret intakt. Nå er det nymalt. Den ytre kleddingen har fått

var trendy. En tilbakeføring og oppgradering i 2012 har gjort presteboligen innbydende og aktuell på ny.

Hvaler prestegård

Dette bildet viser presteboligen nærhet til Hvaler kirke – en av landets aller eldste

Hvaler prestebolig – et nypusset smykke

spesialbehandling. Vinduer og listverk var skiftet ut flere ganger, og bare ett av de opprinnelige vinduene var bevart. Det stod på den ene siden av inngangsfasaden og ble mal for nye, får vi vite.

EN FORNYELSE FOR TUSENÅRSDET

Opplysningsvesenets fond har gitt presteboligen en kostbar fornyelse. Dette betyr at fondet verdsetter den kulturhistoriske sammenhengen denne presteboligen står i. Prestegårdsinspektør for Borg bispedømme, Goro Rusten er fornøyd, og sier at det har vært et spennende og givende samarbeid med arkitekt og byggmesterfirma. Presteboligen utgjør en del av et kulturhistorisk firkløver; kirke, kirkegård, drengestue og prestegård. Drengestua som har hørt til prestegården, er fra 1799, eldste hus etter kirken, og kirken med omgivelser er blitt valgt ut som kommunens tusenårssted.

LYS I Huset

Da Grethe og familien høytidelig ble ønsket velkommen i Hvaler kirke palme-

søndag, var kirken fullsatt av fastboende som ville hilse på og uttrykke glede over at det igjen vil komme lys fra huset på kvelden. - Vi kan slå rot her, sier Grethe. Presteboligen er stor nok for kirkekaffe og sammenkomster. - Hagen skal jeg rydde, men planter fra hjemmet på Nesodden blir ikke med på flyttelasset. Sporer av iberiasnegler vil vi ikke ha. De har ikke vært her fra før, sier hun. I hagen møter vi naboen, som forteller om alle rådyrene på øya, som liker gress og planter i hagene. Passiaren er i gang.

Hva var rådyr mot det tidligere prester måtte utholde... Historiene er mange om svenske soldater og det de rasket med seg under fiendeangrep. Prestegården var ikke noe unntak. Og når skutene langs leden hadde gått tomme for drikkevann, tok de landgang på Kirkøy og søkte opp hus og brønner for ferskvann.

- Vi har allerede skaffet oss båtplass og er en båtfamilie, avslutter Grethe.

Da er en god ballast i orden, tenker vi.

„ Drengestua som har hørt til prestegården, er fra 1799, eldste hus etter kirken, og kirken med omgivelser er blitt valgt ut som kommunens tusenårssted.

Etasjeovnen fra Eidsfos